

SAAREMAA MUUSEUMI TOIMETISED 4

HANNO OJALO

**SAAREMAA SÕJATULES.
SÜGIS 1917**

Pühendatud töökale ja külalislahkele
Saaremaa ja Hiiumaa rahvale

KURESSAARE 2008

Sisukord

EELLUGU: MÕÕK TÕUSEB	3
Surmalaev	3
Sissejuhatus	13
Sündmuste senine käsitlemine trükisõnas	14
Kuldse ajastu lõpp	17
Suurte laevade aeg	20
Võitlused Läänemeres ja Inglise allveelaevad	24
Revolutsioonilised veresaunad ja Vene armee laostumine	31
Sõjategevus Ida- ja Läänerindel 1917. aastal	38
Läänerinne	39
Idarinne	40
Riia vallutamine	44
Kütid, surmapataljonid ja rünnakrühmlased	46
Läti kütid–hiilgavalgus ja kurb lõpp	46
Rünnakrühmad–Saksa imerelv	48
Surmapataljonidest Vabatahtliku Armeeni	50
1. Eesti polk–Vabadussõja võitnud Eesti kaitseväge algrakuke	52
Saaremaa ja Hiiumaa enne sõda, sõjas ja revolutsioonis	55
Rahuaeg	55
Sõda	58
PÕHILUGU: MÕÕK LANGEB	70
Muhu Väina Kindlustatud Positsioon	70
Sakslased valmistuvad operatsiooniks “Albion”	77
Sakslaste maaletulek Tagalahes	80

Kuressaares	86
Merelahingud Väinameres	95
Anatoli Vaksmut–pikkteekond maailmaäärele	101
Võitlus Väinatammil	102
Walter Flex–ohvitser-poeet	107
Vene relvade viimane sära	109
Kübassaare retk	110
Tallinna Surmapataljon Muhu kaitsel	111
16. oktoobri merelahing Väinamerel	112
Agoonia Sõrve säärel	114
Eesti polgu sõjakäik	123
1. pataljon	126
2. pataljon	130
Saksa lahingulaevad Riia lahes ja Muhu väinas	132
Lõppmäng Muhumaal	137
Pavel Šiško – hulljulge venelane	149
Sündmused Hiiumaal	151
1. Eesti polk Haapsalulinna kaitsmas	158
JÄRELLUGU: MÕÕGA ALL	166
<i>Hochseeflotte</i> lahkumine Läänemerelt	166
Eestlased sõjavangis	168
Saaremaal	168
Põgenemine	170
Saksamaal	173
Saaremaa ja Hiiumaa pärast vallutust	181
Valitsemine	181
Röövimine	184
Saaremaa raudtee	191

Alveri ja Mamersi missioon Kuressaares veebruaris 1918	192
Mida arvas rahvas?	194
Sakslaste edusammud Läänerindel ja Põhjamerel 1917. aasta sügisel	196
Rünnak konvoile Põhjamerel 17. oktoobril	196
Lahing Helgolandil lahes 17. novembril 1917	199
Võitlused Läänerindel 1917. aasta sügisel: Passchendalee, Caporetto, Cambrai	201
Kokkuvõtted võitlustest Saaremaal ja Hiiumaal	204
Tulemused	204
Hüpotees: kui poleks olnud Vene revolutsioonist tingitud kaost	205
Dardanellid ja Flandria – dessantoperatsioonide kogemus I maailmasõjas	206
Epiloog	206
<i>Lisa 1. Osalenud väeosad .....</i>	<i>207</i>
<i>Lisa 2. Esimene maailmasõda Läänemerel – kronoloogia .....</i>	<i>208</i>
<i>Lisa 3. Operatsioonis “Albion” osalenud laevad .....</i>	<i>211</i>
<i>Lisa 4. Esimeses maailmasõjas Läänemerel uppunud sõjalaevad .....</i>	<i>213</i>
<i>Lisa 5. Esimeses maailmasõjas hukkunud mereväelased .....</i>	<i>215</i>
<i>Kasutatud allikad .....</i>	<i>215</i>
<i>Isikunimedede register .....</i>	<i>220</i>